

Briselē, 2019. gada 24. maijā
(OR. en)

9566/19

Starpiestāžu lietas:
2018/0203(COD)
2018/0204(COD)

JUSTCIV 128
EJUSTICE 84
COMER 76
CODEC 1130

PIEZĪME

Sūtītājs:	prezidentvalsts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Iepr. dok. Nr.:	9460/19
K-jas dok. Nr.:	9622/18, 9620/18
Temats:	Tiesu iestāžu sadarbības digitalizācija Priekšlikums – Eiropas Parlamenta un Padomes Regula, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1393/2007 par tiesas un ārpustiesas civillietu vai komercietu dokumentu izsniegšanu dalībvalstīs ("dokumentu izsniegšana") Priekšlikums – Eiropas Parlamenta un Padomes Regula, ar ko groza Padomes 2001. gada 28. maija Regulu (EK) Nr. 1206/2001 par sadarbību starp dalībvalstu tiesām pierādījumu iegūšanā civillietās un komercietās – politikas debates

I. IEVADS

1. Regulu pārskatīšanas priekšlikumus ¹ Komisija pieņēma 2018. gada 31. maijā un iesniedza Padomei un Parlamentam. To juridiskais pamats ir Līguma par Eiropas Savienības darbību 81. pants (tiesu iestāžu sadarbība civillietās), un uz tiem attiecas parastā likumdošanas procedūra. Abiem priekšlikumiem ir pievienots ietekmes novērtējums ².
2. Ar Regulu (EK) Nr. 1393/2007 par dokumentu izsniegšanu ir ieviesta ātra, droša un standartizēta procedūra ar civillietām un komercietām saistītu dokumentu pārsūtīšanai starp tiesām un citiem lietas dalībniekiem, kas neatrodas vienā dalībvalstī. Svarīgs mērķis, ko iecerēts sasniegt ar Dokumentu izsniegšanas regulas pārskatīšanas priekšlikumu, ir esošajā regulā paredzētos sadarbības mehānismus un pārsūtīšanas darbplūsmas pielāgot tehniskajām iespējām, ko nodrošina digitalizācija. Veicinot drošu un ātrāku dokumentu elektronisku pārsūtīšanu un izsniegšanu, būtu jāuzlabojas dokumentu izsniegšanas efektivitātei.

¹ 9620/18; 9622/18.

² 9620/18 ADD1 + ADD2; 9622/18 ADD1 + ADD2.

3. Vēl viens svarīgs Eiropas tiesu iestāžu sadarbības instruments ir Padomes Regula (EK) Nr. 1206/2001 par sadarbību starp dalībvalstu tiesām pierādījumu iegūšanā civillietās un komercietās. Šā instrumenta mērķis ir, veicinot pierādījumu vākšanu pāri robežām, nodrošināt satvaru dalībvalstu pārrobežu savstarpējai tiesiskai palīdzībai civillietās un komercietās. Pierādījumu iegūšanas regulas pārskatīšanas priekšlikuma mērķis ir izveidot ES mēroga sistēmu, ar kuras palīdzību, izmantojot digitalizācijas sniegtās priekšrocības, tiešā veidā tiktu droši un ātri nosūtīti un izpildīti pierādījumu iegūšanas pieprasījumi.
4. Tādējādi galvenais mērķis, kas kopīgs abiem pārskatīšanas priekšlikumiem, ir līdztekus vairākiem citiem uzlabojumiem ³ modernizēt ar pierādījumu iegūšanu un dokumentu izsniegšanu saistītu informācijas apmaiņu pāri robežām starp tiesām, iestādēm un aģentūrām, šādā nolūkā jo īpaši izmantojot digitalizāciju un IT tehnoloģijas un vienlaikus stiprinot procesuālās garantijas. Komisijas priekšlikumos ir aicināts izveidot šim nolūkam paredzētu obligāti lietojamu elektronisku decentralizētu IT sistēmu. Tādējādi priekšlikumi atspoguļo vispārējos principus, kas izklāstīti Eiropas e-tiesiskuma stratēģijā (2014–2018), ko Padome pieņēma 2013. gada decembrī ⁴.

³ Tostarp ierosinājums veicināt pierādījumu tiešu iegūšanu ar videokonferences palīdzību, kas arī ir saistīts ar digitalizāciju.

⁴ *Oficiālajā Vēstnesī* publicēta 2013. gada 21. decembrī (2013/C 376/06).

5. 2019. gada 13. februārī Eiropas Parlaments pieņēma nostāju pirmajā lasījumā par Dokumentu izsniegšanas regulas priekšlikumu ar 64 grozījumiem Komisijas priekšlikumā (563 "par", 27 "pret", 9 "atturas") un nostāju pirmajā lasījumā par Pierādījumu iegūšanas regulu ar 37 grozījumiem Komisijas priekšlikumā (554 "par", 26 "pret", 9 "atturas"). Savās nostājās Eiropas Parlaments pauda uzskatu, ka ar abiem priekšlikumiem saistītā tiesu iestāžu sadarbības digitalizācija būtu jāveic, izmantojot decentralizētu IT sistēmu, kas ietvertu valstu IT sistēmas, kuras būtu savstarpēji savienotas ar komunikāciju infrastruktūru, kas dotu iespēju valstu IT sistēmām reāllaikā droši un uzticami apmainīties ar informāciju pāri robežām. Šādas decentralizētas IT sistēmas pamatā būtu jāliek *e-CODEX*⁵ sistēma, un tās pārvaldītājam vajadzētu būt *eu-LISA*⁶.
6. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinumu par priekšlikumiem⁷ pieņēma 2018. gada 17. oktobrī. EESK atzina, ka abi priekšlikumi e-pārvaldes aspektā atbilst digitālā tirgus stratēģijai, īpaši tādos jautājumos kā nepieciešamība modernizēt valsts pārvaldi un īstenot pārrobežu sadarbību.
7. Ievērojot 3. pantu Protokolā Nr. 21 par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kas pievienots Līgumiem, Īrija ir nolēmusi piedalīties abu priekšlikumu pieņemšanā un Apvienotā Karaliste ir nolēmusi piedalīties Dokumentu izsniegšanas regulas priekšlikuma pieņemšanā. Apvienotā Karaliste nav izmantojusi Protokola Nr. 21 3. pantā paredzēto iespēju piedalīties Pierādījumu iegūšanas regulas priekšlikuma pieņemšanā un piemērošanā. Ņemot vērā Līgumiem pievienoto Protokolu Nr. 22 par Dānijas nostāju, Dānija nepiedalās ierosināto pasākumu pieņemšanā.

⁵ projekts "E-tiesiskuma komunikācija ar tiešsaistes datu apmaiņas starpniecību".

⁶ Eiropas Savienības Aģentūra lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai brīvības, drošības un tiesiskuma telpā.

⁷ 14013/18.

II. TIESU IESTĀŽU SADARBĪBAS DIGITALICIJA

a) Komisijas priekšlikumi

8. Saistībā ar abiem pārskatīšanas priekšlikumiem Komisija ierosina noteikt, ka ir jānodrošina, lai obligāti būtu pieejama un obligāti (izņemot ārkārtas apstākļus) tiktu lietota decentralizēta IT sistēma. Tam pamatā ir divi apsvērumi. No vienas puses, pienākums obligāti lietot šo sistēmu paātrinātu pieprasījumu pārsūtīšanu un pārrobežu tiesvedību un samazinātu izmaksas (lai gan tas radītu sākotnējas izmaksas, kas saistītas ar valstu sistēmu izveidi). No otras puses, decentralizēta pieeja respektētu valstīs patlaban pastāvošās IT sistēmas, ierobežotā mērā ietekmētu valstu IT risinājumus un radītu iespējas panākt ciešāku tehnisku integrāciju. Komisijas priekšlikumos nav skaidri vārdā nosaukts konkrēts programmatūras risinājums, paredzot, ka šīs tehniskās specifikācijas tiks precizētas īstenošanas aktos. Tomēr Komisijas sagatavotajos ietekmes novērtējumos, kas pievienoti abiem priekšlikumiem, par vispiemērotāko IT sistēmu ir atzīts *e-CODEX* projekts, kurš turklāt ir vienīgais, kas pieejams jau tagad. Citas decentralizētas sistēmas izstrāde nozīmētu, ka tās pašas problēmas, kas jau ir atrisinātas saistībā ar *e-CODEX* izstrādi, būtu jārisina vēlreiz.

b) Pašreizējā situācija Padomē

9. Pēc tam, kad 2018. gadā no Komisijas tika saņemti abi pārskatīšanas priekšlikumi, Civiltiesību jautājumu darba grupa (Dokumentu izsniegšana / Pierādījumu iegūšana) tos ir skatījusi regulāri. Tehniskā līmeņa sarunās digitalizācija bija jautājums, par kuru izvērsās visplašākās diskusijas.

10. Lai gan šķiet, ka pastāv plaša vienprātība attiecībā uz vajadzību ES līmenī modernizēt tiesu iestāžu sadarbību atbilstoši vispārējiem principiem, kas izklāstīti 2013. gada decembrī Padomes pieņemtajā Eiropas e-tiesiskuma stratēģijā (2014–2018) ⁸, diskusijas Padomes darba grupā ir parādījušas, ka viedokļi atšķiras šādos aspektos:
- i) obligāta / neobligāta IT sistēmas izmantošana;
 - ii) centralizēta / decentralizēta IT sistēma;
 - iii) esošo IT risinājumu izmantošana / jauna IT risinājuma ieviešana;
 - iv) izmaksas saistībā ar IT sistēmas izveidi un lietošanu.
11. Attiecībā uz obligātu vai neobligātu IT sistēmu pieejamību un lietošanu delegāciju nostājas dalās. Tika propagandēta neobligāta pieeja, lai tādējādi sniegtu dalībvalstīm vajadzīgo elastīgumu, kas tām ļauj tiesu varas digitalizāciju pielāgot un pilnveidot savā tempā. Neraugoties uz to, IT sistēmas izmantošana tāpēc, lai veiktu apmaiņas ar citām dalībvalstīm dokumentu izsniegšanas un pierādījumu iegūšanas sakarā, automātiski nenozīmētu vispārēju tiesu varas digitalizāciju valsts līmenī. Turklāt brīvprātīga lietošana, iespējams, var nenodrošināt pietiekamu svaru un stimulus tiesu iestāžu pārrobežu sadarbības ātrākai modernizācijai. Lai gan elektroniska saziņa ir jau iespējama citos kontekstos (piemēram, Eiropas maksājuma rīkojuma sakarā), pieredze ir parādījusi, ka šis līdzeklis reti tiek izmantots brīvprātīgā kārtā. Obligāta pieeja liktu pārvarēt nepatiku pret digitālu risinājumu lietošanu pārrobežu procedūrās. Dažas delegācijas ir izvirzījušas priekšplānā ideju, ka attiecībā uz abiem pārskatīšanas priekšlikumiem var ieņemt atšķirīgu pieeju, ņemot vērā, piemēram, to, ka obligātas IT sistēmas lietošana varētu būt pamatota dokumentu izsniegšanas gadījumā, bet nevis pierādījumu iegūšanā. Tomēr šāda diferencēta pieeja vēl nav analizēta, ciktāl ir runa par tās pamatojumu un ietekmi uz citiem abu pārskatīšanas priekšlikumu aspektiem.

⁸ *Oficiālajā Vēstnesī* publicēta 2013. gada 21. decembrī (2013/C 376/06).

12. Jautājumā par centralizētas vai decentralizētas IT sistēmas lietošanu šķiet, ka delegāciju vairākums priekšroku dod decentralizētai pieejai. Kā norādīts iepriekš, šī decentralizētā pieeja respektētu esošās valstu IT sistēmas un ierobežotu ietekmi uz valstu IT risinājumiem, jo tā nodrošinātu priekšnoteikumus raitai savienojamībai ar šādām sistēmām. Tomēr tas dalībvalstīm radītu nedaudz augstākas izmaksas. Būtībā tās delegācijas, kas iestājas par centralizētu pieeju, kā priekšrocību galvenokārt uzsvēra to, ka izmaksas rastos ES budžetam un nevis valstu budžetiem.
13. Arī jautājumā par esoša IT risinājuma izmantošanu vai jauna risinājuma ieviešanu delegāciju nostājas, šķiet, dalās. Viens no esošajiem risinājumiem ir *e-CODEX* – sistēma, kuru gandrīz 10 gadu laikā ar ES finansiālu atbalstu izstrādāja dalībvalstu konsorcijs. *e-CODEX* pašlaik izmanto šādos nolūkos: Uzņēmējdarbības reģistru savstarpējās savienojamības sistēmai (*BRIS*)⁹; valstu maksātnespējas reģistru savstarpējai savienojamībai¹⁰; e-pierādījumu digitālās apmaiņas sistēmai¹¹. Tomēr, ciktāl ir runa par tiem lietošanas gadījumiem, kuru pamatā ir brīvprātīga sadarbība, *e-CODEX* vēl nav īstenots, un visas dalībvalstis to vēl nelieto. Šajā sakarībā diskusijās darba grupā tām dalībvalstīm, kurās patlaban nav IT sistēmu, kas atbalsta elektroniskās procedūras, Komisija varētu apsvērt iespēju – izstrādāt atsauces īstenošanas risinājumu valsts līmeņa aizmugursistēmai, ar noteikumu, ka delegācijas pauž pietiekami stingru un plašu atbalstu obligātai elektroniskajai saziņai. Visām sistēmām vajadzētu būt tehniski sadarbspējīgām, un tām būtu jāatbilst tam pašam tehnisko specifikāciju kopumam (protokoliem, standartiem, XML shēmām un darbplūsmām).

⁹ Izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2017/1132 (2017. gada 14. jūnijs) attiecībā uz sabiedrību tiesību dažiem aspektiem.

¹⁰ Izveidota ar Regulu (ES) 2015/848 par maksātnespējas procedūrām.

¹¹ Izveidota ar Padomes 2018. gada secinājumiem par savstarpējas atzīšanas veicināšanu, vairojot savstarpēju uzticēšanos.

14. Attiecībā ar izmaksām, kas saistītas ar IT sistēmas izveidošanu un lietošanu, Komisijas sagatavotajā ietekmes novērtējumā – kā orientējošas vidējo izmaksu aplēses – ir minēti 15 000 EUR par *e-CODEX* ieviešanu valstu līmenī un 20 000–50 000 EUR centrālas valsts aizmugursistēmas izveidei. Būtu jāatzīmē, ka pašreizējās daudzgadu finanšu shēmas satvarā – gan programmā "Tiesiskums", gan Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentā (*CEF*) – Komisija ir nodrošinājusi finansējumu tiesu iestāžu pieejamības un tiesu iestāžu sadarbības digitalizācijai. Tomēr dažas valstis ir sagatavojušas pašas savas izmaksu aplēses un nonākušas pie sākotnējā secinājuma, ka šīs izmaksas būtu augstākas par Komisijas aplēsēm. Šķiet, ka ir nepieciešama turpmāka izmaksu analīze, lai dažas no delegācijām varētu labāk izprast abu pārskatīšanas priekšlikumu ietekmi uz savu valsts sistēmu.

III. POLITIKAS DEBATES

15. Ņemot vērā diskusijas, kas norisinājušās darba grupas līmenī, iespējami kompromisi attiecībā uz kopējiem abu priekšlikumu digitalizācijas aspektiem būs atkarīgi no šo priekšlikumu turpmākās attīstības. Pie IT sistēmas obligātas lietošanas scenārija varētu pieturēties gadījumā, ja tas noritētu ilgākā pārejas periodā, tādējādi panākot, ka lietošana ir obligāta, un ja būtu pieļaujami atbrīvojumi (kas vēl jāparedz), kas ļautu paredzēt jomas, kurās izmanto tradicionālu dokumentu izsniegšanu un pierādījumu iegūšanu papīra formātā. Tam vajadzētu notikt saistībā ar turpmāku darbu, kura nolūks ir identificēt izmaksas, kas rodas dalībvalstīm. Var apsvērt arī neobligātu IT sistēmas lietošanu. Tomēr tas būtu jāizvērtē no perspektīvas, ko veido pievienotā vērtība, kāda ir abu regulu pārskatīšanai un šādas pārskatīšanas praktiskajai ietekmei, ņemot vērā 11. un 13. punktā izklāstītos jautājumus.

16. Lai pavirzītos uz priekšu darbā pie šiem diviem dosjē, prezidentvalsts uzskata, ka ministru līmenī ir nepieciešamas diskusijas par digitalizācijas aspektiem, jo tiem ir svarīga loma abos priekšlikumos. Ir svarīgi ņemt vērā faktu, ka pārrobežu lietu skaits ir pieaudzis un turpinās pieaugt, jo pārrobežu darījumu skaits arvien pieaug un ir palielinājies legīslatīvo instrumentu skaits tiesu iestāžu sadarbības jomā civillietās un komercietās. Šajā sakarībā mūsdienīgu tehnoloģiju izmantošana palīdzētu nodrošināt, ka pārrobežu procedūras kļūst ātrākas un izmaksā mazāk.
17. Šiem diskusiju rezultātiem, kuru pamatā ir princips "*kamēr nav panākta vienošanās par visu, nav panākta vienošanās ne par ko*", būtu jāvirza turpmākais darbs pie priekšlikumiem.
18. Ņemot vērā minēto un saprotot, ka ir vajadzīga tālāka analīze par izmaksu aplēsēm, prezidentvalsts aicina Padomi noturēt politikas debates par šādiem jautājumiem:
- a) Vai tiesu iestāžu sadarbības digitalizācijai – dokumentu izsniegšanas / pierādījumu iegūšanas kontekstā – būtu jābalstās uz drošu decentralizētu IT sistēmu, kurā ietilpst savstarpēji savienotas valstu IT sistēmas?
 - b) Vai šādas IT sistēmas ieviešanai un lietošanai vajadzētu būt dalībvalstīm obligātai, ja tam paredzēts arī ilgāks pārejas periods un ja ir pieejama atsauces īstenošanas aizmugursistēma, ko nodrošina Komisija? Ja tās izmantošanai vajadzētu būt obligātai, tad cik lielā mērā un kādos apstākļos būtu jāatļauj citi saziņas līdzekļi?
 - c) Vai *e-CODEX* ir tas programmatūras risinājums, kas būtu izmantojams decentralizētai IT sistēmai?
-